

'Ongelovige vaker aangevallen, vervolgd en zelfs gedood'

AMSTERDAM

Het geweld tegen ongelovigen, agnosten en vrijdenkers wordt extremer. Ze worden feller gediscrimineerd, vervolgd en zelfs gedood. Geregeld komt voor dat burgers afvalligen aanvallen en daar niet of nauwelijks voor worden gestraft. Dit blijkt uit het Freedom of Thought Report 2017 dat de Internationale Humanistische en Ethische Unie (IHEU) vandaag in Brussel presenteert in het Europees Parlement.

JANNY GROEN

Zeven landen hebben het afgelopen jaar de jacht geopend op vrijdenkers. In dertien, voornamelijk streng-islamitische, landen staat de doodstraf op geloofsafval en religiekritiek. In 85 van 196 onafhankelijke staten worden de rechten van niet- of andersgelovigen ernstig geschonden.

De misstanden die in het rapport per land worden geregistreerd zijn volgens IHEU-voorzitter Andrew Copson het topje van de ijsberg. Uit angst voor represailles worden lang niet alle incidenten gemeld bij internationale onderzoekers. Die hebben vier domeinen onderzocht: overheid en wetgeving, onderwijs en kinderrechten, familie en gemeenschap en vrijheid van expressie.

In veel landen is het klimaat voor afvalligen verstikkend. Copson: 'Steeds meer humanisten uit Saoedi-Arabië, Pakistan en Afghanistan kloppen bij ons aan. Ze zeggen dat ze er niet voor kunnen uitkomen wie ze zijn. Ze zijn doodsbang te worden aangevallen of te worden vermoord.'

Behalve Pakistan en Saoedi-Arabië zijn het afgelopen jaar ook India, Maleisië, de Malediven, Mauritanië en Soedan afvalligen en godslasteraars gaan vervolgen.

'Veel westerlingen kunnen zich geen voorstelling maken van hoe het leven is van vrijdenkers in die landen', zegt voorzitter Boris van der Ham van het Humanistisch Verbond. Hij krijgt nogal eens te horen dat afvalligen wel wat minder hard tegen hun religie, Allah of de profeet kunnen aanschoppen.

Van der Ham: 'Alleen al het anders interpreteren van geloofsregels, lichte kritiek op een imam of op religieuze instituties, kan worden omgevormd tot godslastering. Vertaald naar Nederland zou je in de gevangenis belanden, omdat je hebt gezegd dat bisschop Eijk zijn werk niet goed doet. In Pakistan is dit jaar de student Mashal Khan doodgeslagen door een woedende groep medestudenten, vanwege een vermeende blasfemische uiting op Facebook. Hij noemde zichzelf humanist.'

De Saoedische mensenrechtenactiviste Ensaf Haidar schrijft in het voorwoord van de editie 2017 dat de heersende elite in nogal wat landen afvalligheid gebruikt om critici 'te demoniseren'. Haar man, de blogger Raif Badawi, werd in 2012 gearresteerd. Hij is, schrijft ze, 'een liberale moslim'. 'Hij heeft de islam niet verlaten.' Niettemin is hij als afvallige veroordeeld tot tien jaar gevangenisstraf, duizend zweepslagen en een geldboete van 225 duizend euro.

De praktijk in die landen zal niet zo snel veranderen. Arabist Jan Jaap de Rooter ziet de IHEU-rapportages vooral als een steun in de rug van de vervolgd. Daar zijn er meer van dan menigeen denkt. 'De onderstroom van mensen in de islamitische wereld die zich verzetten tegen de dominantie van religie is best groot. De geest van 2001, van de Arabische Lente, lijkt verdwenen, maar is er nog wel degelijk. Voor ons nauwelijks zichtbaar, vanwege de conservatieve tegenbewegingen in de regio.'

Ook in Nederland staan afvalligen nog te weinig op het netvlies van de politiek en de media, zegt Gert Jan Geling, docent integrale veiligheidkunde aan de Haagse Hogeschool. Hij werkt aan een proefschrift over Nederlandse ex-moslims. Geling: 'Lhbt'ers, vrouwen en moslims zijn veel zichtbaarder in het publieke debat. Behalve het Humanistisch Verbond is er vrijwel niemand die opkomt voor de rechten van afvalligen. Dat thema is nogal gepolariseerd.'

Donderdag presenteert Van der Ham het rapport in de Tweede Kamer. Hij neemt ervaringsdeskundigen uit Iran, Afghanistan, Syrië en Bangladesh mee, onder wie de Afgaanse bouwkundestudent Morid Aziz (zie interview).

Nederland moet actiever opkomen voor afvalligen, vindt Van der Ham. 'Het staat niet in het regeerakkoord. Als het liberale, seculiere Nederland het niet doet, welk land dan wel?'